

Norsk studentorganisasjon

FORSKNINGSPOLITISK PLATTFORM

Denne plattformen dekker målene Norsk studentorganisasjon (NSO) har til forskningspolitikk. NSOs øvrige politiske dokumenter supplerer og utdyper politikken i denne plattformen.

1.0 INNLEDNING

Universitets- og høyskolesektoren er en sentral aktør innen forskning og forskningsformidling. Gjennom dette bidrar sektoren til innovasjon, innsikt, meningsbrytning, samfunnsdebatt og samfunnsutvikling. En god forskningskultur er nødvendig for å løse de globale, nasjonale og lokale samfunnsutfordringene vi står overfor. I dette inngår også et aktivt samarbeid på tvers av sektorer.

NSO sin forskningspolitikk baserer seg på

- Akademisk frihet
- Åpenhet
- Bærekraftig utvikling
- Forutsigbar finansiering
- Kvalitet
- Studentinvolvering

2.0 GRUNNLEGGENDE PRINSIPPER

2.1 Akademisk frihet

Akademisk frihet er en grunnleggende verdi som må ligge til grunn for all faglig aktivitet på universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter slik at disse kan oppfylle sitt samfunnsoppdrag. Meningsbrytning og faglig uenighet er sentralt i opprettholdelsen av akademisk frihet.

Akademisk frihet innebærer at forskere og studenter skal ha rett til å fritt utforme problemstillinger, stille spørsmål, bestemme kildemateriale, metode og fremlegge hypoteser. Dette forutsetter en mulighet til å utfordre etablert kunnskap, velge tematikk som er kontroversiell og som kan oppfattes som politisk eller emosjonelt følsomt, uten å bli utsatt for sanksjoner. Etske normer, lover knyttet til forskningsetikk og ytringsfrihetens rammer må legges til grunn. Argumentasjonen må alltid være faglig begrunnet.

2.2 Åpenhet i forskning

All forskning som er helt eller delvis offentlig finansiert skal publiseres i åpne publikasjonskanaler, som er lett tilgjengelig for allmennheten. Myndighetene skal på vegne av institusjonene forhandle frem avtaler om åpen publisering og tilgang til

forskningstidsskrifter og bøker, og ivareta avtaler som allerede er opprettet. Det bør være et langsiktig mål at slike avtaler blir internasjonale standarder. Ved inngåelse av åpen publiserings-avtaler er det viktig å sikre studenter og forskeres tilgang til forskning som ikke er publisert gjennom åpne publikasjonskanaler.

Norske universiteter og høyskoler må ha som mål at all forskning skal ha stor grad av transparens. Med dette menes at metodikk, kilde- og datagrunnlag skal være åpent og etterprøvbart. I etableringen av åpne publikasjonskanaler er det viktig å ha brukervennlighet i fokus. Videre er tilstrekkelig opplæring av forskningsinfrastrukturen for alle partner knyttet til sektoren viktig for å sikre optimal bruk, og promotere tilgjengelighet.

2.3 Bærekraftig utvikling

Bærekraftig utvikling er sentralt og dekker alle fagdisipliner innenfor forskning. Spesielt når det kommer til FNs bærekraftsmål er det høyst nødvendig med et tett og dynamisk samarbeid på tvers av sektorer og landegrenser. Institusjoner som utfører forskning har et ansvar for at verden skal nå bærekraftsmålene. Formidlingen og kunnskapen om utfordringene og mulige løsninger må være allment tilgjengelig, og finansieringen til målrettet forskning på temaer knyttet til bærekraft må økes i tråd med internasjonale mål.

3.0 SAMARBEID I FORSKNING

Forskning skal bidra til å gi svar på de store samfunnsutfordringene. Næringslivet, instituttsektoren og offentlig sektor er viktige samarbeidsaktører både i utdanning, forskning og formidling av kunnskap. Internasjonalt samarbeid i universitets- og høyskolesektoren er av avgjørende betydning. Globale utfordringer krever globalt samarbeid for globale løsninger.

3.1 Samarbeid i Universitets- og høyskolesektoren

Verden står ovenfor utfordringer som krever samarbeid på tvers av både institusjoner og disipliner, og academia må legge til rette for dette. Universitets- og høyskolesektoren har et særskilt ansvar for å samarbeide om at samfunnets kompetansebehov dekkes, både i nåtid og fremtid.

3.2 Samarbeid med næringslivet

Det offentlige skal ha ordninger som stimulerer næringslivet og private aktører til å satse på forskning og utvikling. Slike ordninger skal ha som formål å styrke grunnforskning og kunstnerisk utviklingsarbeid.

For å stimulere til mer forskningskompetanse i næringslivet skal ordningen for nærings-ph.d. styrkes. For å få tildelt en nærings-ph.d. skal det være et kriterium at man har en strategi for å skape et nettverk mellom fagmiljøet og bedriften for praksisengasjement for studentene.

3.3 Samarbeid med instituttsektoren

Instituttsektoren er med på å oppfylle samfunnets behov for forskning og utviklingsarbeid gjennom å drive anvendt forskning og kunnskapsutvikling rettet mot et bredt spekter av

brukere. Instituttsektoren skiller seg fra universitets- og høyskolesektoren ved at den i hovedsak finansieres gjennom oppdragsforskning og søknadsbaserte midler fra Norges forskningsråd, regionale forskningsfond og EUs rammeprogram.

Instituttsektoren skal samarbeide med universiteter og høyskoler om felles forskningsprosjekter, gjennom at det opprettes tverrinstitusjonelle forskningsgrupper. På denne måten skal det være mulig for bachelor-, master- og doktorgradsstudenter å delta i forskningen ved forskningsinstituttene.

Instituttsektoren skal bidra til å veilede doktorgradsstipendiater. Instituttet skal belønnes med en prosentdel av sluttvederlaget som universitetet eller høyskolen mottar ved disputas. Det er viktig at kompetansen på instituttene utnyttes i undervisningen som universitetene og høyskolene gir. Partene må etablere samarbeid som gjør dette mulig.

Forskningsinstitutter eid av universiteter og høyskoler skal bidra til samarbeid på tvers av forskning og utdanning.

3.4 Samarbeid med offentlig sektor

Ordningen for offentlig ph.d. skal styrkes for å stimulere til mer samarbeid mellom academia og virksomheter i offentlig sektor. For å få tildelt en offentlig ph.d. skal det være et kriterium at man har en strategi for å skape et nettverk mellom fagmiljøet og virksomheten for praksisengasjement for studenter.

Ordningen skal gi en faglig utvikling innen profesjonsfagene og bidra til en forskning- og utviklingsbasert tilnærming til arbeid i offentlig sektor.

3.5 Innovasjon

Innovasjon er en av UH-sektorens kjerneoppgaver og norske universiteter og høyskoler skal bidra til innovasjon i offentlig og privat sektor. Innovasjon er nye eller vesentlig forbedrede produkter, tjenester eller prosesser som tas i bruk og som gir økt verdiskaping og/eller samfunnsnytte. NSO mener at universiteter og høyskoler må integrere innovasjon i forskning og utdanning i enda større grad, samt bedre samarbeidet med næringslivet, offentlige tjenester og andre aktører.

For å lykkes med å integrere innovasjon i forskning og høyere utdanning kreves det at forskere og studenter utvikler innovasjonskompetanse. Innovasjonskompetanse kjennetegnes av evnen til å utvikle og forbedre forhold rundt seg og gir rom for å se nye løsninger. NSO mener at innovasjonsklynger er en nyttig organisering for å etablere samarbeid som fremmer innovasjon og utvikler innovasjonskompetanse. For å styrke studentenes innovasjonskompetanse, er det viktig at studentene har tilgang til utstyr og arealer på lærestedet.

Langsiktig finansiering er en forutsetning for kvalitet i innovasjonsforskning. NSO mener at det skal finnes ordninger som støtter oppstartsfasen til forskernes og studentenes innovasjonsprosesser, spesielt for nye innovasjonsprosjekter. NSO mener det må utvikles bedre rammer for samarbeid mellom studenters innovasjonsprosjekter og kommersialiseringsaktører slik at flere prosjekter kommersialiseres.

4.0 FORSKNINGSFINANSIERING

Norske myndigheter skal legge til rette for nyskapende og banebrytende forskning. Forskningsfinansieringen skal legge godt til rette for kvalitet i forskning og utdanning, og gi rom for prosjekter med uvisst utfall. Norge må ha høye ambisjoner om å tiltrekke seg eksterne forskningsmidler, og legge til rette for at forskningsmiljøer får støtten og hjelpen de trenger for å søke slike midler. Forskningsinstitusjoner skal stimuleres til deltagelse i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon. NSO støtter initiativ som gaveforsterkningsordningen, som stimulerer til å gi private gaver til forskning.

4.1 Basisfinansiering

Basisfinansieringen er viktig for at vitenskapelige miljøer skal ha mulighet til å ta risiko. Grunnforskningens egenart er kunnskapsutviklende og nytenkende, og nye forskningsprosjekter er forbundet med høyere økonomisk risiko. Institusjonene må derfor sikres tilstrekkelig basisfinansiering.

4.2 Norges forskningsråd

Hovedoppgavene til Norges forskningsråd (NFR) skal være å fordele midler til forskning, gi forskningspolitiske råd, samt bidra med sin ekspertise rundt søknader og prosedyrer for de som søker internasjonale midler. NFR skal også ha en tydelig plass i forskningssektoren som et politisk rådgivende organ, og NFR har et spesielt ansvar for å se forskningen i et langsiktig perspektiv. Det må tilrettelegges for både tematiske programmer og programmer for fri forskning. En styrking av fri forskning er viktig for at forskere skal ha mulighet til å søke finansiering uten at prosjektet må være knyttet til et spesifikt politisk bestemt forskningsprogram. Dette innebærer at NFRs FRIPRO-ordning, fri forskningsstøtte, må styrkes.

Det må finnes ordninger som gir fremragende forskningsmiljøer gode rammebetingelser og langsiktig finansiering.

4.3 Den Europeiske unions rammeprogram Horisont Europa

EUs rammeprogram for forskning og innovasjon for perioden 2021-2027 (Horisont Europa) har et sterkt fokus på bærekraftig utvikling med mål om at minst 60% av budsjettet skal gå til bærekraftsrelaterte prosjekter er en tungtveiende grunn til deltagelse. Norges økte utgifter til EU programmer skal ikke tas fra høyere utdanningsinstitusjoners basisbevilgning eller resultatfinansiering. Deltagelse i Horisont Europa skal fremme forskning og forskningsbasert utdanning. Hovedformålet med Norges deltagelse i forskningsprogrammet er å bidra til at forskningsmiljøer på tvers av landegrensener i fellesskap kan bedre drive god forskning hvor regionale, europeiske, internasjonale og globale utfordringer løses.

5.0 ARBEIDSFORHOLD

Den beste forskningen gjøres med trygge arbeidsforhold. For å skape fremragende fagmiljøer er det nødvendig med solide arbeidsvilkår og mangfold i akademia. Dette er viktig også for studentene, både for å skape en god studiesituasjon og for å gjøre akademia til en attraktiv fremtidig arbeidsplass. Det er også viktig at likestillingsperspektivet er en del av alle prosesser, fra første rekruttering til siste opprykk.

5.1 Rekruttering

For å få den beste forskningen er det nødvendig å rekruttere forskertalenter som bringer inn nye impulser til akademia. Bred rekruttering er et viktig tiltak for å nå ut til forskjellige grupper i samfunnet ettersom akademia har et ansvar for å speile samfunnet. Det er nødvendig med mangfolds- og likestillingsperspektiver for fagmiljøene i rekrutteringsprosessen. Mange unge forskere opplever at det er vanskelig å konkurrere om førstestillinger sammenlignet med forskere som har opparbeidet seg en portefølje av forskningsartikler og internasjonale samarbeid. Det må sikres bedre muligheter for yngre akademikere til å kunne søke og bli ansatt med en begrenset forskningsportefølje, samtidig som de blir sikret de beste arbeidsforholdene for å kunne videre utvide sine porteføljer.

For å sikre at de beste talentene begynner på en forskerkarriere må karriereutsiktene være gode. Det akademiske karriereløpet i dag preges av lange perioder med midlertidige ansettelsesforhold. Det er nødvendig å redusere bruken av midlertidige ansettelser slik at doktorgradskandidater opplever mulighetene som reelle uten for høy grad av usikkerhet og uforutsigbarhet. Stillingskategoriene må også være av en slik art at det vil være naturlig å klatre på karrierestigen i akademia. Kombinerte karrierestiger som sidestiller utdanning og forskning må være hovedregelen.

Rekrutteringsstillinger som postdoktor og innstegsstilling skal på lik linje med de faste kombinerte stillingene inneholde forskning, undervisning, veiledning og formidling. Mot slutten av rekrutteringsstillingsperioden må vedkommende få mulighet til å bli vurdert for fast ansettelse før stillingen lyses ut på ny.

Institusjoner som rekrutterer internasjonale vitenskapelige ansatte skal tilby tilstrekkelige kurs i norsk språk og kultur samt pedagogikk slik at de kan bidra inn i det akademiske fellesskapet på lik linje med andre som har tilsvarende stillinger.

5.2 Doktorgradsutdanning

På samme måte som for studentmassen har det også vært en betydelig vekst i antallet doktorgradsstipendiater i Norge. En doktorgrad er den viktigste veien til en forskerkarriere og spiller en viktig rolle i undervisning, forskning og utviklingsarbeid. Det er viktig at rekruttering til stipendiatstillinger bygger på institusjonens kapasitet til å gi god doktorgradsutdanning og arbeidslivets samlede behov for forskerkompetanse.

Normal tilsettingsperiode for doktorgradsstipendiater bør være fire år. Dette gir bedre integrering, større fleksibilitet og mulighet til å fullføre på normert tid. NSO forventer at pedagogisk kompetanse i form av undervisning, prosjektarbeid og veiledning blir en

integrert del av doktorgradsutdanningen som gjør doktorgradskandidaten bedre forberedt til fremtidige stillinger.

5.3 Stillingskategorier

NSO mener at det som et resultat av at man har et eget karriereløp for undervisningsstillinger legges opp til en prioritering av forskning i det mest brukte karriereløpet, amanuensis/professor. Det er problematisk at ikke alle vitenskapelige stillinger inneholder både undervisnings- og forskningsarbeid. Forskning og utdanning henger sammen, og må derfor sees i sammenheng av institusjonene. Da er det også nødvendig at ansatte må arbeide med begge deler. NSO ser også en utfordring med kulturen i UH-sektoren ved at undervisnings- og utdanningsarbeid ikke gir like mye status og prestisje som forskningsarbeid. NSO mener derfor at UH-sektoren i større grad må arbeide med å samle de to ulike karriereløpene for mer helhetlige stillinger med både forsknings- og undervisningsarbeid.

For å satse like mye på utdanning som forskning, er det nødvendig at det blir stilt de samme kravene til utvikling av undervisningskompetanse, som forskningskompetanse, for å kunne få ansettelse eller opprykk fra en vitenskapelig stilling til en annen. Gjennom et karriereløp i academia er det i tillegg viktig at det gis mulighet for utvikling av kompetanse og erfaring innen veiledning og prosjektledelse. Denne kompetansehevingen må også være tilgjengelige for midlertidig ansatte.

Merittering av undervisere er viktig for å bygge opp undervisere ved utdanningsinstitusjonene i Norge. NSO mener at ordningen er nødt til å videreutvikles og gis høyere status i academia, da undervisning ikke skal være en annenrangs aktivitet. Meritterte undervisere skal brukes aktivt som en motivator for andre undervisere ved samme institusjon.

5.4 Midlertidighet

NSO ønsker stabile arbeidsvilkår i universitets- og høyskolesektoren. Dagens situasjon med høy andel midlertidighet er ugunstig fordi det ofte er nyutdannede og unge som blir hardest rammet. Dersom dette pågår over lengre tid vil ikke kontraktsinnehaveren ha en like god forutsigbarhet til sitt arbeidsforhold og livssituasjon. Dette er viktig spesielt med tanke på likestilling, arbeidsmiljø samt rekruttering og ivaretagelse av gode forskere og undervisere.

Institusjonene må ha målrettede tiltak og endring i rutiner for å få sikre stabile arbeidsvilkår for sine ansatte. NSO mener det er viktig å sørge for at finansieringen er stabil nok over tid til at færrest mulig må gå på mange midlertidige kontrakter på grunn av usikkerhet i finansiering.

5.5 Professor II og andre bistillinger

For å sikre god arbeidsrelevans og nye erfaringer er det nyttig at parter fra arbeidslivet har en bistilling på utdanningsinstitusjonene. Å ha disse personene som en kobling mellom forskning, høyere utdanning og arbeidslivet på utsiden av academia vil kunne føre til en sterkere tilknytning mellom academia og arbeidslivet.

Det må også sees på muligheter for at akademiske vitenskapelige ansatte kan ha en lignende ordning med en bistilling ute i arbeidslivet, for å forsterke båndet mellom akademia og arbeidslivet.

5.6 Forskermobilitet

Det er viktig å holde en høy grad av forskermobilitet for å knytte bånd til forskermiljø internasjonalt, som igjen gir Norge ytterligere forutsetninger for deltagelse i internasjonale forskningsprogram. Det skal sikres flere utvekslingsavtaler, hvor forskningsmobilitet må ses i sammenheng med studentmobilitet. Dette for å sikre et godt samarbeid nasjonalt og på tvers av landegrenser.

Nasjonal forskermobilitet skal bidra til å utnytte forskningskompetanse, -interesser og -infrastruktur på tvers av institusjoner i prosjekter der også studenter bør inkluderes.

6.0 FORSKNINGSETIKK

Forskningsetikk omhandler akademisk integritet, måten man behandler forskningsdata på, hva man forsker på, hvordan man behandler hva eller hvem man forsker på og hvilken metode man velger. Forskere har ansvar for å se sin virksomhet i sammenheng med samfunnet rundt seg. Kunnskapsproduksjon må gjøres i miljø preget av kritisk refleksjon rundt hvordan forskningsmetode og resultater påvirker samfunnet, samtiden, forskningsdeltakere, forsøksdyr og enkeltmennesker.

Alle vitenskapelig ansatte og studenter skal få opplæring i forsvarlig håndtering av forskningsdata, og institusjonene skal ha sikre lagringsmuligheter. Når all forskningsdata og alle forskningsresultater skal ligge i åpne arkiver, stiller dette strenge krav til opprettholdelse av personvern og etterprøvnbarhet. Forskningsledere har et selvstendig ansvar for at personvernet til deltagere sikres.

Forskningsetikk omhandler også ansvaret den individuelle forsker har til å reflektere og ta stilling til hvordan og til hva forskningsresultater kan brukes til av andre.

6.1 Akademisk fusk

Det skal være et lovfestet nasjonalt regelverk for behandling av akademisk uærlighet og fusk på alle fagfelt. Det skal i tillegg finnes lavterskelordninger for rapportering om, og rådgivning rundt, akademisk fusk hos kolleger eller veiledere. Ordningene skal inkludere en ombudsperson som skal være tilgjengelig for studenter, forskere og andre ansatte. Det er viktig at alle involverte parter i en eventuell tilsynssak får sine rettigheter ivaretatt. Personer som varsler ved mistanke om fusk skal beskyttes mot uformell eller formell gjengjeldelse.

6.2 Veilederforholdet

Det skal være trygg og god veiledning i akademia som har fokus på kandidaten som utdannes. Det er viktig at det eksisterer retningslinjer for hvordan en veileder skal forholde seg til ideer og forskningsdata de har fått tilgang til som et resultat av sin posisjon. Disse retningslinjene skal omhandle deling av informasjonen, bruk av ideer og data i egen eller andres forskning, og bruk av erfaringer i undervisning.

7.0 STUDENTDELTAGELSE I FORSKNING

Studenters involvering i forskning og utdanning er et sentralt mål for at en student skal modnes og utvikles akademisk. Studentenes gradvise akademiske modning og involvering i forskningskulturen har muligheter til å gi særegne innblikk i ulike forskningsmiljøers arbeid med kvalitet i forskning og utdanning. Studenter skal få en grunnleggende forståelse for hvordan forskning fungerer og at studentene kan knytte teorien de lærer til konkret forskning. Dette arbeidet må gjøres slik at det er i tråd med fagets egenart, men det burde være et aktivt arbeid fra sentralt hold om å implementere studentens involvering i forskningskulturen.

7.1 Studentaktiv forskning

Studentaktiv forskning kjennetegnes av at studentene deltar aktivt i et forskningsprosjekt. Forskningsprosjektet skal være en del av et større fagmiljø, og målet for forskningen skal være en fagfelleurdert publisering av forskningsresultatene. Studentaktiv forskning er en form for læring som gir studentene innsikt i metode, kunnskapservervelse samt forsknings- og utviklingsarbeid. NSO mener at forståelse for, og deltakelse i, forskningsarbeid fremmer interesse og engasjement for forskning og videre forskningsarbeid. For at studentene skal ha muligheten til å delta aktivt i et forskningsprosjekt bør institusjonene legge til rette for dette gjennom egne emner for studentene der dette er målet. Institusjonene bør ha incentivordninger for de vitenskapelige ansatte som ønsker å engasjere studenter på denne måten.

7.2 Studentinitiert forskning

Studentinitiert forskning skiller seg fra studentaktiv forskning ved at den stiller høyere krav til selvstendighet i utøvelsen. Alle studenter skal ha muligheten til å starte forskningsprosjekter, og det skal finnes støtteordninger for dette. Det skal gis økonomisk støtte til studentinitiert forsknings- og utviklingsarbeid gjennom en lokal søknadsbasert finansieringsordning. Dette innebærer også at ressurser blir avsatt til faglig veiledning for studenter som mottar slik støtte.

7.3 Forskerlinjer

Universiteter og høyskoler kan ha egne forskerlinjer som en del av sitt utdanningstilbud der studenter får muligheter til å delta i et forskningsprosjekt gjennom studiene sine. Disse kan integreres i studieløp som et alternativ til ordinært studieløp, og skal ha opptak fra ordinært studieløp. Dette gir studenter erfaring med reell forskning, og er et viktig tiltak for rekruttering av fremtidige forskere.